

Tematická síť pro Aplikované Pohybové Aktivity

sponzorována a uznána Evropskou komisí v rámci programu Sokrates
„Vzdělávací a sociální integrace osob s postižením prostřednictvím pohybových aktivit“

Přes podporu a nařízení týkající se integrace osob se postižením je stále ještě mnoho lidí, kteří jsou vyčleňováni či strádají nedostatkem příležitostí plně se účastnit života ve společnosti. Pouze v Evropě osoby s postižením tvoří 10% veškeré populace. Tyto osoby mají stejná práva jako ostatní občané. Stejně jako vzrůstá ekonomický význam tělesné výchovy a sportu, tak vzrůstá i jeho význam jako faktoru pro fyzické, emotivní a sociální blaho osob s postižením a se specifickými potřebami.

Ačkoliv princip „normality“ se v Evropě objevil už před více než 30 lety, skutečností stále zůstává, že děti a dospělí s postižením se často neúčastní tělesné výchovy a sportovních programů a někdy pocítují svoji účast jako neúspěšnou, trpí svou nedostatečností. Učitelé stále sdílejí stigmatizující postoje k jedincům s postižením. Částečně jsou tyto výsledky způsobeny nedostatkem informací. Evropský vzdělávací systém není připraven pro setkávání s potřebami osob s postižením v integrovaném prostředí. Aby se tato mezera ve vzdělávání překlenula, byla v roce 1999 ustavena tematická síť „Vzdělávací a sociální integrace osob s postižením prostřednictvím pohybových aktivit“ (THENAPA), která definovala a vyvíjela Evropské dimenze Aplikovaných Pohybových Aktivit (APA). Cílem projektu THENAPA bylo zlepšit vzdělávání profesionálů v APA v celé Evropě a tím zvýšit kvalitu života osob s postižením.

Cíle projektu THENAPA byly:

- analyzovat existující struktury vzdělání a výchovy, inter-univerzitní struktury, Evropské asociace APA, vládní organizace a struktury, národní federace, rehabilitační centra, speciální školy pro jedince s postižením,
- ustavit síť „reflexe a akce“ podporující vzdělávání a sociální integraci osob s postižením prostřednictvím APA u různých partnerů v daných zemích.

Konečný přínos projektu THENAPA vyústil do dvou směrů (pilířů) realizace:

- Tvorba inovovaných, odpovídajících vzdělávacích programů APA v Evropě díky definování „základního kamene“ profilu specialisty v Aplikované tělesné výchově (ATV) a aktivity na různých stupních vzdělávání tak, aby byl formulován „ideální profil“ odborníka v APA (**pilíř výchovy – „pilíř vzdělávání“**).
- Tvorba a vyhodnocení výsledků národních skupin pro hodnocení a integrační strategie, které mohou posunout vpřed rozhodování v národních problémech v oblasti sociální integrace osob s postižením prostřednictvím pohybových aktivit (**pilíř Integrace – rozdělen na část „inkluze v běžných hodinách školní Tv“ a „integrace ve sportu“**).

Během tří let existence projektu THENAPA reprezentativní odborníci ze 23 Evropských zemí vyvinuli obecný program v APA a sportu, který by měl být zahrnut do vysokoškolského vzdělávání (pre- i post-graduálního) v oblasti tělesné výchovy, rehabilitace, rekreace a vrcholového sportu. Každá členská země zpracovala zprávu o situaci osob s postižením ve vzdělávání a sportu. Na základě těchto zpráv THENAPA formulovala doporučení pro integrační strategie osob s postižením prostřednictvím APA v prostředí školní Tv, rekreace a sportu.

DOPORUČENÍ PROJEKTU THENAPA

Začleňování do školní Tv (Tv)

Významným krokem k zajištění integrace je podpora společného vzdělávání, které by nemělo být zaměřováno pouze na osoby s postižením, ale na způsob soužití ve společnosti obecně tak, aby společnost byla připravena na společný život s osobami s postižením. Aplikovaná tělesná výchova existuje především pro ty, kteří z jakýchkoliv důvodů nejsou schopni bezpečně a úspěšně se zúčastnit běžné tělesné výchovy. Proto je možné užít adaptace, modifikace, změny či aplikace tělesné výchovy, které jsou vhodné pro osoby s postižením, ale i bez postižení.

Třídy v tělesné výchově (Tv)

1. Integrace by měla být zahájena již v mateřské škole.
2. Objem hodin Tv a hodin speciálního výcviku ve vzdělávání učitelů Tv působících v předškolním a mladším školním věku by měly být navýšeny.
3. Podle doporučení WHO (Světová zdravotnická organizace) by měl být zvýšen počet hodin Tv na všech stupních vzdělávání.

Začleňování do školní Tv

1. Učitelé Tv jsou povinni zajistit takové aplikace pro každé dítě, které to potřebuje. Učitelé Tv jsou povinni přizpůsobit náčiní a činnosti i v případě, že dítě je těžce postižené.
2. Přizpůsobení se musí týkat vyučovacích metod a strategií, pomůcek i kurikula.
3. Studenti se specifickými potřebami by neměli být vyřazováni (osvobožováni) z Tv. Učitel Tv by měl rozhodnout o typu Tv pod dohledem lékaře a po dohodě s rodiči dítěte.
4. Odborníci v APA a učitelé Tv by měli být součástí speciálně-pedagogických komisí od okamžiku, kdy komise rozhoduje o akademickém vzdělávání studenta s postižením, neboť tito jsou často vyloučeni z Tv.
5. Program Tv by měl být pokládán za povinnou složku obecného vzdělání postiženého dítěte. Každé dítě s postižením má právo účastnit se pohybových aktivit a má právo být v této oblasti hodnoceno.

Vzdělávání (a výcvik) učitelů

1. Pro zkvalitnění vzdělávání odborníků v Tv by mělo dojít k rozšíření objemu a zvýšení kvality obsahu vzdělávání stejně jako praxe.
2. Mělo by být nabídnuto určité množství povinných kursů pro odborníky v Tv.
3. Všichni studenti Tv by měli absolvovat povinné kursy APA.

Legislativa k integraci

1. V mnoha zemích existuje legislativa k integraci v APA, avšak měla by být precizována. Tato skutečnost je důsledkem toho, že mnohé školy 2. a 3. stupně nemají stejný systém vzdělávání.
2. APA by mělo být pokryto základním školským zákonem, protože v mnoha zemích je zákon o speciálním vzdělání, ovšem jen v některých z nich tento zákon zahrnuje Tv.
3. Politika integrace a začleňování by měla být součástí hodnocení kvality procesu jako celku i jako prožitku dítěte.
4. Měl by být vytvořen systém řízení procesu integrace a inkluze.
5. Měl by být vyvinut zákon/směrnice pro integraci, nikoliv však detailní podmínky integrace.

Integrace osob s postižením prostřednictvím sportu a aplikovaných pohybových aktivit

Rozvoj soutěžního i rekreačního sportu pro osoby s postižením je významný pro zvyšování kvality jejich života, stejně jako pro jejich pocit fyzického, psychického a sociálního blaha. Počet sportujících osob s postižením je v mnoha zemích Evropy nízký. Zástupci zemí v projektu THENAPA analyzovali situaci ve vlastních zemích s tím, že nízký počet sportujících je způsoben různými důvody, jako jsou četné bariéry (fyzické, sociální, ekonomické), nedostatek informací o možnostech sportu osob s postižením v praxi, slabá kooperace mezi subjekty, nedostatek odborníků v APA. Doporučení THENAPA pro integraci ve sportu a APA jsou následující:

1. Nezbytné je vzdělávání. Vznikající systém by měl vytvořit více prostoru pro zaměstnání odborníků v APA a trenérů pro sportovní federace a asociace sportu osob s postižením, kteří budou mít adekvátní poznatky i profesní dovednosti.
2. Integrace a kooperace mezi subjekty sportu osob s postižením a bez postižení by měla být rozvíjena a finančně podporována.
3. Každá země by měla posilovat propojení mezi federacemi sportu osob s postižením a bez postižení přijímáním pravidel, směrnic s respektováním rozmanitosti aktivit.
4. Vlády by měly přijmout zodpovědnost za národní politiku rovných příležitostí k účasti na sportu všech úrovní a za rozvoj sportu osob s postižením prostřednictvím vytváření podmínek finančních, organizačních a sociálních, a to ve spojitosti s ne-státními institucemi.
5. Musí být zlepšena přístupnost do sportovních zařízení.
6. Integrované akce a aktivity by měly být variabilní podle typu osoby s postižením, jejího přání a možností.
7. Individuální, skupinová integrace, kooperace a sociální interakce by měla být základnou pro sportování osob s postižením.

Tematická síť pro Aplikované Pohybové Aktivity

sponzorována a uznána Evropskou komisí v rámci programu Sokrates
„Vzdělávací a sociální integrace osob s postižením prostřednictvím pohybových aktivit“

Pohybové aktivity hrají významnou roli v aktivním a zdravém životním stylu a hodnotném využití volného času. Potřeby, motivy, schopnosti i limity z důvodu postižení, nemoci či jiných dalších důvodů, musí být rozpoznány profesionály, pracujícími v oblasti pohybových aktivit, tělesné výchovy a sportu. Odborné vzdělání či výcvik v oblasti aplikovaných pohybových aktivit vedený profesionály z oblasti vzdělávání, rehabilitace, rekreace a sportu jsou nezbytné pro aplikace veškerých pozitivních přístupů.

Proto, výcvikové programy pro odborníky všech stupňů vyžadují zařazení základních požadavků teoretických a praktických zkušeností z aplikovaných pohybových aktivit hlavně v progresivním konceptu integrace osob se specifickými potřebami.

Díky Direktoriátu pro vzdělávání a kulturu Evropské komise tematická síť „Vzdělávací a sociální integrace osob s postižením prostřednictvím pohybových aktivit“ byla zahájena v roce 1999. Odborníci prováděli analýzy základních poznatků o Aplikovaných Pohybových Aktivitách (APA) ve všech programech, na všech úrovních a definovali základní profil profesních pracovníků v APA.

Tento „ideální profil“ je možné srovnávat s vzděláváním (a výcvikem) na různých stupních vzdělání ve všech Evropských zemích.

V souladu s definicí Evropského kreditního systému (European Credit = cca 24 hodin práce studenta včetně účasti na lekcích, praxi + čas pro samostudium a zkoušky) je požadováno 60 Kr ročně, tedy pro plný studijní rok.

Méně než 60 Kr může být zvažováno jako daný počet APA Kr zařazených do daného studijního kurikula nebo jako plný odborný výcvik na úrovni dobrovolníků, instruktorů či trenérských kursů. Odborníci dané sítě

- zkoumali obsah vzdělávacích programů na dané národní úrovni ve čtyřech oblastech: rehabilitace, tělesná výchova, rekreace a vrcholový sport,
- zkoumali objemy kreditů v odborném vzdělávání v Aplikovaných Pohybových Aktivitách na všech existujících stupních vzdělávání v dané zemi.

Na základě těchto výsledků zkoumání odborníci:

1. definovali ideální obsah programů s tím, že následující moduly by měly být začleněny do všech typů kurikul vzhledem ke stupni a cílům vzdělávacího programu:

- APA – základní pojetí.
- Aplikované vědy sportovní/kinantropologické a APA.
- Hodnocení v APA.
- Aplikované poznatky o postižení, poškození, handicapu.
- APA a sportovní techniky.
- Aplikovaná metodologie výzkumu.
- Programování vzdělávání a tréninku v APA .
- Klasifikační systém.
- Sociální prostředí.
- Přístupnost, zařízení, pomůcky.
- Praxe a praktické zkušenosti v APA.

2. doporučili začlenit APA do úvodního vzdělávání odborníků v rehabilitaci, tělesné výchově, rekreaci a sportu.

Ideální počet kreditů je následující:

Odborné vzdělání	Typy a stupně vzdělání				
	Dobrovolník	Instruktor	Trenér	Bakalář	Magistr
Rehabilitace				7	11
Tělesná výchova				6	15
Rekreace	9	10	11	8	17
Vrcholový sport			17	16	29

Závěrem odborníci doporučili:

- na národní úrovni:
 1. Vyvinout akční plány, v nichž by bylo APA povinné ve všech vzdělávacích programech v rehabilitaci, v tělesné výchově, rekreaci a vrcholovém sportu v různých stupních odborného vzdělávání.
 2. Všem profesním pracovníkům v oblasti pohybových aktivit zařadit takové vzdělání v APA do jejich kvalifikace, aby mohli zajistit integraci jedinců se specifickými potřebami.
 3. Kvalifikaci v APA jako nezbytnou zařadit do úvodního, doplňkového i průběžného vzdělávání.
- na Evropské úrovni: vyvinout standardní vzdělávací programy s obecnou terminologií a koncepty, zajistit výměnu informací a zkušeností, mezinárodní partnerství, rovnocennost v APA.